АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ З ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

КУЛІКОВ Володимир Анатолійович - професор кафедри поліцейської діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

https://orcid.org/0000-0001-9321-1963

ВАРИВОДА Василь Іванович - професор кафедри поліцейської діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

https://orcid.org/0000-0001-8625-3006

ШЕВЧУК Геннадій Вадимович - професор кафедри адміністративно-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

https://orcid.org/0000-0002-0108-6227

УДК 342.9:351.74

DOI: https://doi.org/10.71404/NP.2025.2.65

У статті досліджено адміністративно-правовий механізм взаємодії Національної поліції України з органами місцевого самоврядування у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку. Наголошено, що в умовах воєнного стану, соціально-економічної нестабільності та триваючих процесів децентралізації влади питання ефективної координації дій між зазначеними суб'єктами набуває особливої актуальності. Визначено, що взаємодія поліції та місцевого самоврядування є ключовим елементом системи публічного управління у сфері безпеки, від якого залежить не лише рівень правопорядку, а й довіра громадян до державних інституцій. Проаналізовано законодавчу базу, що регламентує адміністративно-правові засади діяльності Національної поліції та органів місцевого самоврядування, зокрема положення Конституції України, Законів України «Про Національну поліцію», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про правовий режим воєнного стану» та інших нормативно-правових актів. Встановлено, що чинне законодавство містить низку прогалин, які ускладнюють ефективну реалізацію повноважень на місцях, зокрема у частині розмежування компетенцій, процедур комунікації та відповідальності за невиконання спільних завдань. У статті окреслено основні проблеми взаємодії між Національною поліцією та місцевими органами влади, серед яких: недостатня узгодженість дій у кризових ситуаціях, обмежене фінансування спільних безпекових програм, недостатній рівень інституційної комунікації та відсутність єдиних стандартів партнерства між поліцією і територіальними громадами. Звернуто увагу на необхідність розвитку інструментів громадського контролю, посилення прозорості управлінських рішень, а також удосконалення механізмів координації на рівні місцевих рад і виконавчих органів. Запропоновано шляхи вдосконалення адміністративно-правового механізму взаємодії, зокрема: законодавче уточнення повноважень сторін, упровадження електронних платформ координації дій, створення спільних консультативно-дорадчих органів, розширення участі громад у питаннях безпеки та підвищення підзвітності правоохоронних органів. Зазначено, що реалізація цих заходів сприятиме зміцненню публічної безпеки, підвищенню ефективності державного управління та утвердженню принципів демократичного врядування.

Ключові слова: адміністративно-правовий механізм, публічна безпека, Національна поліція, органи місцевого самоврядування, взаємодія, децентралізація, державне управління, громадський контроль.

Вступ

Публічна безпека і правопорядок в Україні посідають центральне місце у системі функцій сучасної держави, оскільки воно безпосередньо пов'язане з реалізацією та гарантуванням конституційних прав і свобод людини і громадянина, стабільністю суспільного життя та підтриманням законності. Цей напрям державної діяльності відображає рівень демократичності суспільства, ефективність механізмів державного управління та спроможність інституцій публічної влади забезпечувати належний порядок у повсякденному житті громадян. У контексті трансформаційних процесів, що відбуваються в Україні, публічна безпека набуває нового змістового наповнення. З одного боку, її забезпечення залишається традиційною функцією держави, а з іншого — стає складним багаторівневим процесом, що потребує активної участі як центральних, так і місцевих органів влади, а також громадськості. Особливого значення це питання набуває в умовах воєнного стану, коли перед державою постають додаткові завдання, пов'язані з протидією воєнним загрозам, збереженням громадського порядку, запобіганням панічним настроям серед населення та координацією дій усіх суб'єктів безпекового сектору. У сучасних соціально-економічних умовах, які характеризуються зростанням рівня суспільної напруги, масштабними внутрішніми переміщеннями населення, викликами, пов'язаними з економічною нестабільністю та децентралізацією влади, питання взаємодії Національної поліції з органами місцевого самоврядування стає не лише актуальним, а й стратегічно важливим для забезпечення громадської стабільності. Ефективна співпраця між цими інституціями є ключовою передумовою формування безпечного середовища в територіальних громадах, своєчасного реагування на правопорушення, забезпечення охорони життя, здоров'я та майна громадян, а також реалізації профілактичних і комунікативних функцій держави. Адміністративно-правовий механізм взаємодії між Національною поліцією та органами місцевого самоврядування виступає важливим елементом системи публічного управління у сфері безпеки. Його зміст охоплює нормативно визначені принципи, форми та методи координації діяльності відповідних суб'єктів, спрямовані на досягнення спільної мети — підтримання громадського порядку, забезпечення законності та стабільності у суспільстві. Цей механізм ґрунтується на поєднанні централізованого державного управління з децентралізованими ініціативами місцевого рівня, що дозволяє ефективно враховувати потреби конкретних територіальних громад та забезпечувати гнучкість управлінських рішень. Якість функціонування зазначеного механізму є визначальним чинником ефективності реалізації державної політики у сфері публічної безпеки. Від його узгодженості, правової врегульованості та прозорості залежить не лише рівень захищеності населення, а й ступінь довіри громадян до державних інституцій, авторитет органів влади та легітимність правоохоронної системи загалом. У цьому контексті взаємодія поліції та місцевого самоврядування розглядається не як формальна адміністративна процедура, а як складний процес публічного партнерства, заснований на принципах законності, підзвітності, взаємної відповідальності та участі громади у справах безпеки.

Постановка проблеми

Попри наявність нормативно-правової бази, що регламентує діяльність Національної поліції та органів місцевого самоврядування, їхня взаємодія у сфері забезпечення публічної безпеки залишається недостатньо скоординованою. Нерідко спостерігається дублювання повноважень, відсутність єдиних підходів до планування спільних заходів, а також низький рівень комунікації між поліцейськими підрозділами та представниками громад. Недостатня розробленість адміністративно-правового механізму взаємодії, брак чітких процедур та інституційних форм співпраці знижують ефективність реалізації функцій держави у сфері охорони громадського порядку. Це зумовлює необхідність наукового осмислення проблеми, визначення оптимальної структури, принципів і напрямів удоскона-

лення правового механізму взаємодії між поліцією та місцевими органами влади.

Мета статті

Метою статті є дослідження адміністративно-правового механізму взаємодії Національної поліції України з органами місцевого самоврядування у сфері забезпечення публічної безпеки, визначення його структурних елементів, правових засад, проблем практичної реалізації та розроблення пропозицій щодо підвищення ефективності цієї взаємодії з урахуванням сучасних викликів державного управління та європейських стандартів публічної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблематика адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України, стала предметом частини наукових досліджень багатьох учених, серед яких: С.Г. Братель, Є.М. Денисенко, Є.В. Зозуля, О.М. Карпенко, Т.О. Коломоєць, А.А. Короткіх, О.В. Кузьменко, В.А. Куліков, В.К. Колпаков, С.А. Миронюк, Р.В. Миронюк, І.Д. Пастух, В.М. Плугатар, І.В. Лелет [1], Р.А. Сербин, О.Г. Стрельченко, В.П. Тимофєєв, Д.О. Хованова, М.С. Шевченко, Г.В. Шевчук, С.А. Шалгунова, В.В. Фурса, Є.М. Чугай, В.А. Якушкін та інші. Проте дослідження питань національної безпеки та порядку в Україні є малодослідженою категорією, що потребує наукового обґрунтування.

Виклад основного матеріалу

Адміністративно-правовий механізм взаємодії Національної поліції України з органами місцевого самоврядування у забезпеченні публічної безпеки становить важливу складову системи державного управління у сфері охорони громадського порядку. Його ефективність безпосередньо впливає на рівень довіри населення до органів правопорядку, стабільність суспільних відносин та дотримання прав людини. Законодавче регулювання взаємодії поліції з органами місцевого самоврядування ґрунтується на положеннях Конституції України [2], Закону України «Про Національну поліцію» [3], Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [4], Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [5] та ряді інших нормативно-правових актів.

Стаття 5 Закону «Про Національну поліцію» визначає, що поліція у своїй діяльності взаємодіє з іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування відповідно до законодавства. У статті 11 цього Закону зазначено, що діяльність поліції здійснюється у тісній співпраці з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства. Таким чином, законодавець визначив правову основу для формування партнерських відносин між поліцією та громадами, які мають спільну мету – забезпечення публічної безпеки та громадського порядку [2].

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» також передбачає, що до відання органів місцевого самоврядування належать питання забезпечення правопорядку, охорони життя, здоров'я, прав і свобод громадян, захисту їх власності. Це створює правові передумови для координації діяльності поліції та місцевих органів влади у сфері громадської безпеки. Водночас, аналіз чинного законодавства дає підстави стверджувати, що нормативна база має загальний характер і не забезпечує належної деталізації форм і механізмів взаємодії між зазначеними суб'єктами [6, с. 46-47].

Адміністративно-правовий механізм взаємодії охоплює систему норм, принципів, інституційних структур, форм і методів діяльності, спрямованих на узгодження дій поліції та органів місцевого самоврядування для досягнення спільних цілей у сфері безпеки. Його складовими є суб'єкти (Національна поліція, територіальні підрозділи, органи місцевого самоврядування, громадські формування), об'єкти (громадський порядок, профілактика правопорушень, реагування на надзвичайні ситуації), форми (спільні наради, координаційні ради, спільні програми, інформаційний обмін) і методи (адміністративно-правові,

організаційні, інформаційно-аналітичні) [7].

Незважаючи на законодавчі основи, практична реалізація механізму взаємодії стикається з низкою проблем. По-перше, відсутнє чітке розмежування повноважень між поліцією та органами місцевого самоврядування. Це призводить до дублювання функцій, неузгодженості дій, а подекуди — до перекладання відповідальності між суб'єктами. По-друге, недостатньо розвинені процедури координації та комунікації між місцевими радами, виконавчими комітетами та територіальними підрозділами поліції. Відсутність системних каналів інформаційного обміну знижує оперативність реагування на порушення публічного порядку. По-третє, проблемою є низький рівень залучення громадськості до забезпечення безпеки на місцевому рівні, хоча законодавством передбачено створення громадських формувань та партнерських ініціатив. Крім того, у контексті воєнного стану взаємодія ускладнюється необхідністю реагування на нові загрози — диверсійні ризики, інформаційно-психологічний вплив, посилення військово-цивільної співпраці [8; 9].

Для вдосконалення адміністративно-правового механізму взаємодії Національної поліції з органами місцевого самоврядування необхідне комплексне оновлення нормативно-правової бази. Перш за все, слід чітко визначити правові засади та процедури співпраці, розмежувати повноваження сторін, закріпити відповідальність за неналежне виконання спільних завдань. Доцільно було б розробити окремий підзаконний нормативний акт або концепцію взаємодії поліції та місцевих громад, яка передбачала б алгоритм комунікації, інформаційного обміну, планування спільних дій та оцінки їх ефективності. Важливим напрямом розвитку є створення спільних координаційних рад при органах місцевого самоврядування, до складу яких входили б представники поліції, депутатського корпусу, громадських організацій, освітніх закладів та інших суб'єктів профілактики правопорушень. Такі органи могли б здійснювати оцінку безпекової ситуації, формувати місцеві програми профілактики злочинності, а також контролювати їх реалізацію.

Окремої уваги потребує удосконалення механізмів громадського контролю за діяльністю поліції, що може реалізовуватись через публічні звіти, громадські ради, інтернет-платформи для зворотного зв'язку, регулярні консультації з громадою. Упровадження цифрових інструментів управління — систем відеоспостереження, інтегрованих баз даних, аналітичних платформ — підвищить прозорість і підзвітність поліції, а також дозволить ефективніше реагувати на загрози громадській безпеці. Важливим завданням є розроблення показників оцінки ефективності взаємодії поліції з органами місцевого самоврядування, що враховуватимуть рівень довіри населення, кількість спільних профілактичних заходів, швидкість реагування та результативність вирішення конфліктних ситуацій.

Підсумовуючи, слід зазначити, що адміністративно-правовий механізм взаємодії Національної поліції та органів місцевого самоврядування є динамічною системою, яка потребує подальшого вдосконалення відповідно до сучасних викликів і європейських стандартів державного управління. Законодавче уточнення повноважень, посилення підзвітності, розвиток партнерства з громадами, впровадження цифрових технологій та підвищення професійної компетентності працівників поліції дозволять зміцнити довіру суспільства до правоохоронних органів, підвищити ефективність забезпечення публічної безпеки та сприятимуть утвердженню демократичної, правової держави в Україні.

Література

1. Плугатар В.М., Лелет І.В. Організаційно-правові засади забезпечення громадської безпеки в умовах воєнного стану. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2023. № 1. С. 33–41.

2. Конституція України: Закон України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.

rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text.

3. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text.

4. Про місцеве самоврядування в Україні Закону України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР (зі змінами та доповненнями, внесеними Законом України № 4579-IX від 21.08.2025 р.) *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. ст. 170. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text

5. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII (зі змінами та доповненнями, внесеними Законом України № 4391-IX від 30.04.2025 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. ст. 250. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text

6. Зозуля Є.В. Взаємодія Національної поліції з органами місцевого самоврядування: теоретико-правовий аспект. *Науковий вісник ДДУВС*. 2022. № 2. С. 45–52. DOI: https://doi.org/10.32366/2523-4269-2020-72-3-29-37

7. Захарчук, І. В. ., Блонський, М. А. Кузик , Д. О. ., Мельник, Д. В., & Любчинський, В. І. . (2024). Адміністративно-правове регулювання діяльності національної поліції України під час дії правового режиму воєнного стану. Академічні візії, (27). DOI: http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10597246

8. Гурковський М.В. Роль місцевого самоврядування у забезпеченні громадської безпеки в Україні. *Вісник Національної академії державного управління*. 2020. № 3. С. 57–65.

9. Тищенко О.В. Партнерська взаємодія поліції та територіальних громад як елемент публічного управління безпекою. *Державне управління: теорія та практика*. 2021. № 2. С. 112–120

Volodymyr Kulikov,
Professor of the Department of Police Activities of the National Academy of Internal Affairs, Candidate of Law, Associate Professor; https://orcid.org/0000-0001-9321-1963
Vasyl Varyvoda,
Professor of the Department of Police Activities of the National Academy of Internal Affairs, Candidate of Law, Associate Professor; ORCID: https://orcid.org/0000-0001-8625-3006
Gennadiy Shevchuk,
Professor of the Department of Administrative and Legal Disciplines of the Educational and Scientific Institute of Law and Psychology of the National Academy of Internal Affairs, Candidate of Law, Associate Professor; https://orcid.org/0000-0002-0108-6227

ADMINISTRATIVE AND LEGAL MECHANISM OF INTERACTION BETWEEN THE NATIONAL POLICE AND LOCAL GOVERNMENT BODIES IN ENSURING PUBLIC SAFETY

The article examines the administrative and legal mechanism of interaction between the National Police of Ukraine and local self-government bodies in the field of ensuring public security and order. It is emphasized that in conditions of martial law, socio-economic instability and ongoing processes of decentralization of power, the issue of effective coordination of actions between the above-mentioned entities becomes particularly relevant. It is determined that the interaction of the police and local self-government is a key element of the public administration system in the field of security, on which not only the level of law and order depends, but also the trust of citizens in state institutions. The legislative framework regulating the administrative and legal principles of the activities of the National Police and local self-government bodies is analyzed, in particular the provisions of the Constitution of Ukraine, the Laws of Ukraine "On the National Police", "On Local Self-Government in Ukraine", "On the Legal Regime of Martial Law" and other regulatory legal acts. It has been established that the current legislation contains a number of gaps that complicate the effective implementation of powers on the ground,

in particular in terms of the delimitation of competences, communication procedures and responsibility for failure to fulfill joint tasks. The article outlines the main problems of interaction between the National Police and local authorities, including: insufficient coordination of actions in crisis situations, limited funding of joint security programs, insufficient level of institutional communication and the absence of uniform standards of partnership between the police and territorial communities. Attention is drawn to the need to develop public control tools, increase the transparency of management decisions, as well as improve coordination mechanisms at the level of local councils and executive bodies. Ways to improve the administrative and legal mechanism of interaction are proposed, in particular: legislative clarification of the powers of the parties, introduction of electronic platforms for coordination of actions, creation of joint consultative and advisory bodies, expansion of community participation in security issues and increase of accountability of law enforcement agencies. It is noted that the implementation of these measures will contribute to strengthening public security, increasing the efficiency of public administration and establishing the principles of democratic governance.

Keywords: *administrative and legal mechanism, public security, National Police, local self-government bodies, interaction, decentralization, public administration, public control.*